

Toen wij naar Rotterdam vertrokken

Door Lourens Touwen, november 2006

In aanloop op "de tocht" heb ik SPES niet meer teruggevaren naar haar museale plaats voor de Beurs. Ideaal die laatste paar weken langs zij De Hoop aan de Emmakade. Het einde van de voorbereidingen om SPES naar haar restauratie te kunnen varen, kwam in zicht. We schrijven september 2006, bijna een jaar nadat ik SPES kocht.

Er was het nodige schoonmaakwerk in de stuurhut. Ik heb de stinkende vloerbedekking verwijderd, het vervuilde gasstel weggegooid, het vet van jaren koken van het kastje verwijderd met pure, roze Lux-afwasmiddel uit het "aanrechtkastje", een leengasstel van de Klaziena's geïnstalleerd, zowaar de hut uitgesopt, een leestafel ingericht, compleet met kranten en tijdschriften, een groot zeil op de buikdenning in het ruim neergelegd, zodat onze matjes niet te vies zouden worden bij het slapen, et cetera.

Verder hebben we vele zaken gedaan die vooral pasten in het hoofdstuk "het checken van de betrouwbaarheid van de techniek". Emile, de "buurman" (Zeelandia), had hierin een hoofdrol en heeft zodoende de nodige uren gemaakt om de bedrading te reorganiseren, wat in de praktijk neerkwam op "kappen en opnieuw aanleggen". We hebben het brandstoffilter bovendien verwijderd en gecontroleerd (brandschoon), evenals de dagtank goed bekeken, bang als we waren dat door eventueel slingeren (IJsselmeer) de zaak kon gaan dichtslibben.

Emile heeft de nieuwe accu's in de machinekamer aangesloten (de oude stonden eerst in het ruim), het pompje om de brandstof in de dagtank te krijgen goed aangesloten en op diverse plekken 24V lampen geplaatst. Het is mooi om overal licht te hebben tijdens het varen, dan kun je tenminste iets zien, als er eens wat aan de hand is. Ook wel zo veilig met die open opgestelde, draaiende motor. Een paar peertjes in achteronder dus en in de machinekamer eentje en verder twee 24V looplampen, één voor de stuurhut en één zwerfend beneden tussen ruim en machinekamer.

Op aanraden van Evert Jan (Verwondering) alsnog de boordverlichting professorisch aangelegd. Verder de ankerlier gecontroleerd en een nood-schoorsteen gemaakt, anders zouden we de hele dag in onze eigen uitlaatdampen zitten.

Op woensdag de 27e tenslotte veel boodschappen gedaan en SPES rond 15.15h de brug door en achter de 2^e Kanaals vastgeknoopt.

Dan het "vaarteam". Emile is de vaste betrouwbare partner. Hij en ik starten in Leeuwarden en zullen hele stuk varen. Wij verheugen ons er allemaal enorm op. Dit zijn roemruchte tochten, dat weet je al op voorhand. Jef (Klaziena en Tijd zal het Leeren 2) gaat uiteindelijk ook mee. Als het te leuk dreigt te worden, kan hij toch geen "nee" zeggen. Hij zal vrijdagochtend in Stavoren opstappen. Zijn aanwezigheid betekent, naast de nodige gezelligheid, ten aanzien van Rotterdam en omgeving: *kennis, kennissen en kaarten*. Mijn oude vriend Leendert is nummer 4. Hij vliegt vrijdagavond uit New Castle voor het weekend over en zoekt ons in Amsterdam op. Evert Jan tenslotte, is nummer 5 en hij sluit zaterdagmorgen aan (de vroege trein uit Leeuwarden).

Het is 13.45h op donderdag 28 september als we van de Koopmans vertrekken. Karin zwaait ons uit, geflankeerd door de ouders van Leendert. Die heeft net een huis in New Castle gekocht en zijn moeder geeft mij wat spullen voor hem mee.

We stomen de spoorbrug met een goede gang door. Vlak voor de Greunsbrug zwaait Kees Meter ons vanaf het schip van de Dijkstra's na en ik roep: "kijk nog maar eens goed, als je haar weer ziet is ze 7m korter..."
Leeuwarden adieu! Een 30 jaar oud en vertrouwd beeld vaart langzaam de vergetelheid in, op weg naar Rotterdam en Hendrik Ido Ambacht, waar het inkorten zal plaatsvinden.

Rond 14.45h zijn we bij Pander onder de Fonejacht, waar Emile de SPES heel netjes tegen de wind in parkeert om te bunkeren. Moeilijk genoeg, want we hebben echt bijna geen achteruit. Dan blijkt Pander op pad te zijn met de bunkerboot en wij besluiten dan maar even te wachten, want we willen extra brandstof mee en durven niet te gokken op later te moeten zoeken en dan nog meer tijd verspelen, dan we nu al kwijt zijn. Pas na een dik half uur komt Pander terug en tanken we 300 liter. Oud rood vermengt zich met nieuw. Goed voor de verdunning. Het peilglas op de tank klopt aardig. We hebben nu 600 aan boord.

Door de vertraging als gevolg van het tanken, doet zich iets anders onverwachts voor. We belanden achter een binnenvaarder die als een slome, dronken matroos door het kanaal schuift. Op de momenten dat we zouden kunnen overwegen voorbij te lopen (Snekermeer bijvoorbeeld) zet hij ineens gang. Erg irritant en vreemd gedrag voor een prof. Tot overmaat van ergernis lopen er op de kop van het schip een paar kerels met kwasten rond. Doodleuk aan het knutselen. Achter hen vormt zich een worm van schepen. Een deel daarvan zijn wij. Emile vraagt zich af of hij misschien op bepaalde baanvakken een beperking van de snelheid heeft. Geen idee.
Hoe dan ook, zo sukkelen we veel te langzaam naar de Jelteloot, waar we rond 18.30h pas indraaien. Omdat het weer intussen verslechterd is (miezer) is het al gauw tamelijk donker. Maar we zijn in elk geval wel die binnenvaarder kwijt, die is doorgevaren naar Lemmer. Wij hadden in de afgelopen dagen al hadden besloten om over Stavoren te gaan in plaats van Lemmer. Dit maakt de oversteek namelijk korter en doorgaans recht tegen de wind in. Qua afstand maakt het weinig uit. Dit naar een advies van een chartermaatje van Emile. Logische gedachtegang.

Terwijl Emile onze verlichting voorop installeert (één van de looplampen aangesloten op de besturingsdraad van het koproer van Joost, dat nog steeds netjes in een zak opgerold voorop ligt) en we achter in de stuurhut de andere looplamp ophangen, wordt het steeds donkerder. Ik heb de boordlichten al op het Snekermeer in positie gebracht, en daarbij van een wit toplicht met tape en rood plastic een bakboord 60 graden boordlicht gemaakt. We zijn goed bezig, al is het improvisario.

Op het Heegermeer komt Peter Glas ons tegemoet zeilen, gevolgd door een andere tjalk. Dan wordt het snel stiller op het water. In de vernauwing aan het eind van de Fluessen (Nieuwevaart) zien we in de verte een skuts zeilen. Dat is overigens alleen nog maar aan de verlichting te zien. Het is nu helemaal donker.
We eten intussen opbakbami en hebben hiervoor nauwelijks rustig de tijd. Emile moet al snel voorop om uit te kijken naar tonnen. Ik kijk onder het openstaande raam door, af en toe een hap naar binnen werkend, uitkijkend naar tonnen om ons te leiden en tegelijk uitkijkend om diezelfde tonnen niet te raken.
Met veel pijn en moeite kruipen we op de brug van Galamadammen aan, na diverse tonnen in het bekken van Kuilart op een haar na te hebben ontweken. Ik heb last van de felle groene lichten van de brug, maar SPES glijdt heel stil de poort door, om aan de andere kant in de totale donkerte terecht te komen. We zijn verblind en drijven daar dus maar even wat om onze ogen te laten wennen. Ook weten we op dat moment opeens dat het over is. Stavoren is te ver.
Aan de bakboordzijde doemen een paar grote palen op en daar laten we SPES op vallen. De twee uiterste palen staan net geen 30 meter uit elkaar. De nijlgans die in de kom van de uiterste dukdalf een nest heeft gemaakt, krijgt ruzie met Emile en vliegt boos weg. Acht eieren liggen daar. Het is 28 september!

We installeren een nachtlucht voorop (de looplamp brengen we aan stuurboordzijde van het schip) en dan is er tijd voor een biertje met sigaar. Het is een heerlijke warme avond. De planning was Stavoren, maar dat hebben we niet gehaald. Echt erg is dat niet op deze stille plek. Achteraf had ik in Leeuwarden Jan de Ruiter gewoon moeten laten komen voor die diesel. Dan hadden we Stavoren wel gehaald.....achteraf!
We bellen met Jef. Die staat morgen om 08.30h klaar in de sluis! (leve de trein uit L'warden, nog een argument om over Stavoren te gaan en niet over Lemmer).

Het is vrijdag 29 september. Prachtig weer lijkt het te worden, warm voor de tijd van het jaar met later op de dag bijna 20 graden. Het is 07.30h als we wegvaren, de dammen van Galama achter ons latend. Stilte op het water. Prachtige sfeer. De oranje-rode tinten in de lucht maken extra indruk.

Maar ons eerste menselijke contact verstoort de idylle. We hebben direct geouwehoer met de man van de brug van Warns. Ochtendhumeur? Hij vindt dat we niet dichtbij genoeg zijn en reageert niet als ik meerdere ronden op mijn toeter blaas. Hij hoort het wel (begrepen wij later), maar verdomt het rood-groen te geven. Dus weten wij niet of hij ons ziet of niet. En met die geringe achteruit blijven wij inderdaad op redelijk grote afstand, dat klopt. Als we eindelijk door het bruggat varen, gaat het raam open en zegt hij iets over opvaren en "niet kunnen varen" waarop ik maar iets antwoord met "niet kunnen draaien"... Was dat niet 10 jaar geleden hier ook al zo? Er zaten toen 2 brugwachters om beurten op deze brug. De ene was een toffe peer (die heel vroeg draaide als je er zeilend aankwam), en de ander een grote chagrijn. Dat wist iedereen. Welke was nu ook alweer de schoonvader van een voormalige scheepsbouwer?

Tot Emile's verbazing meld ik de man van de sluis in Stavoren dat we heel langzaam opvaren, omdat we weinig achteruit hebben. Over de marifoon roep ik dat we varen "als een oud wijf". En als we aanleggen, zegt de sluisman tegen Jef, die intussen op de sluis is gearriveerd: "Ik zie helemaal geen lekker wijf." Grote grijns. Hij wuift ons vriendelijk gedag. Daar gaan we dan, 08.45h, het grote meer op.

Aanvankelijk schommelen we behoorlijk. De wind is niet erg hard, maar nog wel stevig. Onze koers is pal zuid en de wind ook zo ongeveer. Dat is (berekend) geluk. We varen op richtingsgevoel, ondersteund met een handkompas en mikkend op de windrichting. Halverwege de plas (het is mooi zonnig, matig helder weer), krijgen we de overkant goed in beeld en kunnen we gericht sturen. We bakken eitjes, maken koffies, hebben het er eens over, kijken wat om ons heen en genieten van het grote water en wat deze dag nog meer in petto heeft. Friesland ligt achter ons.

Rond 1130h (?) varen we de sluizen van Enkhuizen uit. Het waait intussen harder. We varen echter onder de kust en ronden ca 14.00h Marken en lopen rond 15.30h de Oranjesluizen in: Amsterdam! SPES heeft zich perfect gedragen! We liepen 10 km/u.

Dan draaien we onder het spoor bij CS door. Emile en Jef zouden zo doorvaren, maar ik let eens een keer op en dat komt mooi uit. Ik zie een nieuwe brug voor ons opdoemen en roep dat we achteruit moeten slaan! Het lukt ons SPES af te stoppen en contact te krijgen met de havendienst. Maf dat ze die brug niet op dezelfde hoogte hebben gemaakt als de spoorbrug. En dan te bedenken wat de gewoonte voor macht heeft! Die zou zo een brug hebben willen openvaren.

Jef is aan zet: kennis en kennissen. We leggen aan langsij de Belgische Sleepspits van Ron en Lianne (1^e schip, ligt in de lengte langs de kade). Jef en Emile stappen van boord om te gaan vragen of we langsij de Kathe mogen liggen (die helemaal aan het andere eind ligt). Bij Ron ernaast mag niet, zegt de havendienst.

Als ze terugkomen, "moeten" we op de koffie bij Ron en Lianne. We krijgen het schip te zien. Wat een prachtige ruime en een schitterende combinatie van klassiek-scheeps en heel modern. Divers klinkwerk van Joram overigens. Schip prachtig in de olie: 50% hardtrockener öl + 50% gekookte lijnolie, met eventueel een scheutje Owatrol erbij voor de smeugheid. Ook Ed Popken vertelde (later) dat dit een goed recept is.

Rond 18.00h leggen we naast Kathe aan, waar we hartelijk worden ontvangen door Richard en Heidi (en zoon). Jef en de boys waren hier met de Zwerver ook langs geweest, dus met onze komst was Kathe een vast punt geworden voor noorderlingen die hun tweede schepen uit het zuiden ophaalden. We togen aan bier, chips en sigaren en boomden de uren zomaar aan elkaar. Het was prachtweeer in het vrijdagavondzonnetje op dek. Er werd intussen een restaurant besteld, "11" geheten. Het was vlakbij in het oude postsorteergebouw, een combi met de dependance van het Stedelijk Museum. Daar belandden we overigens pas rond 21.00h, eerder waren ze volgeboekt.

"11" bleek een heel hippe tent te zijn met permanente projecties op de wanden, stadse types op banken naast elkaar, redelijk goed (maar wel wat overgeorganiseerd) eten en verderop achter een wand een danspodium waar een DJ zich opmaakte voor "na het eten". Naast ons opeens een groep jonge meisjes die heel schattig gingen zitten kaarten. Met een colaatje.

Ik voelde me intussen niet meer 100%, maar kreeg mijn eten nog wel op. Jef zou het de dagen erna echt te pakken krijgen, maar vermoedde toen nog niets. Leendert was er om 22.00h, precies op het moment dat de keuken sloot. Dat was geen punt. Hij had in het vliegschip al wat gehad en wij hadden het al zo'n beetje op toen hij aanschoof. Straks op het voormalige vrachtschip hadden we nog kaas en worst. Aan hem altijd goed besteed. Terug aan boord duurde de nazit tot een eind de nacht in. Luxe stuurhut, 24V licht en fijne sigaren! En Amsterdam overal om ons heen, geweldig! Dan lekker liggen op onze matten op het oranje zeil. Met een luik open. De heren moeten er tegenwoordig allemaal wel een keertje uit!

De volgende morgen om 08.30h mochten we in de Kathe aanschuiven voor het ontbijt. Onze gastvrouw Heidi had zowaar echt croissants gehaald. Toen ze ons gister vroeg of we mee wilden ontbijten, riep ik voor de grap "alleen als je croissants hebt". Zij hoorde dat niet gelukkig, want dat was de bedoeling helemaal niet. Maar Jef hoorde het wel en die herhaalde luid: "Alleen als je croissants hebt!" En zo zaten we in de Kathe (vorig jaar ook in Leeuwarden bij "de Opening") voor een gastvrij ontbijt. Super! En rond 09.30h schoof Evert Jan ook aan. De Vijf, compleet!

We liggen braaf even na 10.00h voor de Kotjewandsbrug te wachten om de stad door te kunnen, maar het duurt tot na 11.00h voor er eindelijk een brugwachter komt en wij in konvooi de stad door gaan richting Amstel. De wachters draaien goed, nu ze er eenmaal zijn, maar het blijft heel goed opletten met de lange SPES. Op de Amstel krijgen we bij de sluis te horen dat er een stremming is vanwege een roeiwedstrijd. Dus leggen we aan twee palen vast, recht voor het Amstel Hotel in het vaarwater en we genieten van zon en koffie en wat er allemaal om ons heen gebeurt. Dat bakje smaakt extra lekker vanwege de superlocatie en omdat we even dachten overgeleverd te zijn aan koud water toen onze campinggasfles sneller leeg bleek dan verwacht. Het was Emile weer die, praktisch als altijd, de oplossing bracht. Hij keek in het herft voor de roef en toverde daar een volle gasfles uit tevoorschijn. Hij wist vast wat hij zocht!! Een heel symbolisch moment, want dat was, bedachten wij ons, vast de gasfles die Joost had willen aansluiten toen hij overboord viel op 18 december 2003!

De drukverdeler werd overgezet. Van butaan over op propaan!

Het zal pas rond 13.30h zijn geweest dat we Amsterdam eindelijk achter ons konden laten. Wat liggen daar nog veel mooie casco's te wachten op restauratie! Het was een prachtige route, die me erg aan de Vecht deed denken. We konden nu doorvaren en iedereen had de tijd om wat voor zich uit te mijmeren, bij te praten of te lezen. We waren intussen benieuwd hoe ver we zouden komen, nu we zo laat waren. Erg stil was het op het water en er werd goed gedraaid. Desondanks zou het om 18.00h wel over zijn en erg hard kon je hier niet varen, als SPES dat al had gekund.

Op een bepaald moment dachten we Gouda toch nog te kunnen halen, zoals ons plan was. Echter, we hadden geen rekening gehouden met de Spoorbrug van Alphen a/d Rijn en daar bleven we dus voor haken, op rechts aan de steiger, net onder de hefbrug door. Daar was die brug in één keer. Vanuit de spanning en de hoop dat we het gingen redden, was het ineens duidelijk, over en uit, vier keer rood! We hadden die brug in de snelheid over het hoofd gezien en droomden ons al Alphen voorbij.

Alphen aan de Rijn dus. Tja! Na een borrel togen we "de stad" in, waar ik precies om 20.00h nog als allerlaatste naar binnen mocht racen voor twee broden (en batterijen voor mijn camera). Alphen vond ik nietszeggend, met veel sfeerloos nieuwgebouwd, waar ze hun best hadden gedaan er wat van te maken. Een hopeloze poging, want nieuw kun je niet oud maken, daar is tijd voor nodig. Harde natuurwetten. Die gelden dus ook voor schepen en dat maakte nu juist dat we met een 110 jaar oud stuk ijzer op weg waren naar Rotterdam.

We aten een wokgerecht op het terras van het aardigst uitzierende cafe-restaurant van de oude hoofdstraat. We konden buiten zitten, wat leuk was. Binnen was het ook stampvol trouwens. Het smaakte ons allen prima, behalve Jef dan, die zich steeds slechter begon te voelen.

Terug aan boord nog een lekker biertje. Daarbij een flinke discussie over ligplaatsen en met name over wachtlijsten. Welk soort wachtlijst de eerlijkste is, of dat je misschien beter helemaal geen wachtlijst kunt aanleggen als gemeente. Over transparant bestuur en blinde wachtlijsten, over hoe je principieel je recht kunt proberen te halen, maar dan juist vaak bot vangt. Over integriteit en opportunisme, over wat je wanneer zegt en vooral over hoe. Soms ging het er heftig aan toe, maar het was mooi. Zeker toen de opportunist de volgende dag zei dat de principieel eigenlijk gelijk had gehad, de avond ervoor. "Maar je schiet er niet zoveel mee op", dacht hij intussen in stilte, maar hij zei het niet hardop. En dus glimlachten de anderen en merkten op dat alleen een ware opportunist zo van gedachten kon vernaderen over de loop van 1 nacht. "Hoezo van gedachten veranderd?" dacht de opportunist en hij glimlachte mee. De opportunist!!

Zondag 1 oktober. We kunnen uitslapen want de spoorbrug gaat pas om 10.00h weer open. Johan van der Burg, één van Leendert en mijn oude maatjes (lagere school), die nu alweer zijn halve leven in Rotterdam woont, kwam mooi op tijd. Ik had hem gister gebeld, als vooraf beloofd. Hij had vanmorgen de trein genomen naar Alphen en zou mee terugvaren naar "zijn" stad.

Het is een prachtige tocht, al snel op ruimer water van rivieren (Lek, Maas). We komen diverse bekenden tegen, voor mij vage figuren, maar Jef, die hier uit de buurt komt, kent ze tamelijk goed en via marifoons en mobiele telefoons worden de voorbij varende aangeroepen. Zij begrijpen er eerst niets van, immers, SPES kennen zij niet. Maar als Jef vervolgens zwaaiend uit de stuurhut hangt, wordt het wel duidelijk.

De intocht in Rotterdam is majestueus. De grote stad waardoor de Maas kookt. Op de kades al die moderne bouwwerken. Jef wijst ons op de architectuur. Er staat zelfs iets van zijn eigen kantoor tussen. Het klotst en waait, maar de scheepvaart is vandaag luw. Als we onder Erasmus doorvaren, maken we ons gereed voor de laatste, misschien wel spannendste manoeuvre van de reis. Vlak voor de Willemsbrug duiken we met een scherpe bocht en gedwongen veel snelheid de klotsende Maas af, zo de stad in, onder de weg door. We zitten in één keer tussen het historisch erfgoed. Rechts uit gaan we, het Witte Huys staat in de verte te pronken. Maar eerst blijkt er nog een brug gesloten te zijn en de havendienst zal iemand (van een uitzendbureau) sturen om ons erdoor te laten. Kon wel even duren.....

Dan verschijnt er opeens een geüniformeerde meneer. Of we erdoor willen? "Ja? Nou zeg dat tan!!" De havendienst bellen, dom, dat schoot niet op, zei de man van de havendienst. Merkwaardig! Hij regelde het wel even en zo konden we onverwacht snel

toch weer door en schoven die brug door. De laatste bij Joram was een vaste, maar daar konden we zo wel onderdoor.

14.30h is het. De tocht die bijna om dezelfde tijd drie dagen geleden was begonnen, was tot een goed einde gekomen. We hadden 25 uur gevaren en 150 liter diesel verbruikt. De LISTER draait perfect! SPES kon nu haar restauratie nu gaan aftellen.

We ruimden op, namen nog een biertje met Joram Lehmann (de restaurateur) en slenterden de havens nog even door. Ik kon de auto toch pas om 17.00h halen. Joram bracht me naar de verhuurder en daar duurde het wel even. Zo vertrokken we tegen 18.00h met zijn vieren (Emile, Jef, Evert Jan en ik) in een gehuurde auto terug naar Leeuwarden, waar we rond 20.30h arriveerden. Het einde van een prachttocht. Leendert bleef nog een nacht in Rotterdam, voor hij naar Engeland zou terugvliegen. Johan was thuis. Hij woont in een torenflat praktisch aan de haven. Hij stuurde me de volgende dag diverse foto's over de mail vanuit zijn raam genomen. SPES lag vredig beneden. In de haven van Rotterdam, bij het Witte Huys.